

Fair Play Bygg

– årsrapport 2021

Fair Play Bygg

– årsrapport 2021

Fair Play Bygg

Byggnads region Stockholm-Gotland, Stockholms Byggnadsmästareförening.

Redaktörer: Sussie Paredes Illum och Arvid Juraks.

Formgivning, layout: Mediagnos, Johan Holm.

Foton: Rosie Alm och Hans Ekestang.

Tryckt hos Ätta.45 Tryckeri AB 2022.

Innehåll

4 Årsrapport 2021

Företag upptaxerades med över 100 miljoner efter Fair Plays rapportering.

8 Arbetslivsbrotten inom byggbranschen

Skattebrott och svart arbetskraft.

Människoexploatering och människohandel.

Utnyttjande av identiteter.

10 Ägarorganisationernas kommentarer till rapporten

Byggnads Stockholm-Gotland och Stockholms Byggmästareförening.

12 Redogörelse av fem överlämnade ärenden 2021

1 Tioalet personer i en lägenhet.

2 Koordinator för svart arbetskraft.

3 Jobbade i sex veckor. Fick inte betalt.

4 Svartjobb med asbetsanering och bilning tolv timmar om dagen.

5 Fick betala tillbaka sin svartlön till företaget.

16 Fakta om Fair Play Byggs verksamhet under 2021

249 överlämnade ärenden.

173 misstänkta skattebrott och 167 misstänkta fall av penningtvätt.

Resultatet av överlämnade ärenden under 2016–2021.

Årsrapport 2021

Penningtvätt och människohandel fortsatte snedvrida konkurrensen i byggbranschen även under pandemin.

Inkomna och överlämnade ärenden 2021

Inkomna tips:	440
Överlämnade ärenden:	249

Inkomna och överlämnade ärenden 2020

Inkomna tips:	321
Överlämnade ärenden:	199

Företag upptaxeras med över 100 miljoner kronor efter Fair Play Byggs rapportering

Arbetslivskriminalitet är ett växande problem i Sverige. Byggbranschen är en av flera utsatta branscher. Sedan starten 2016 har Fair Play Bygg fått in över 1 500 tips om misstänkt brottslighet på byggarbetsplatser i Stockholmsområdet. 868 av ärendena har överlämnats till myndigheter, som upptaxerat sammanlagt 149 företag med totalt 103,72 miljoner kronor. Det är pengar som annars hade undanhållits statskassan och den gemensamma välfärden.

Samtidigt fortsätter fuskets inom sektorn. Förra året kunde Fair Play Bygg lämna över 249 ärenden om misstänkt brottslighet till bland annat polisen, Skatteverket och Ekobrottsmyndigheten. Det är fler än någonsin i Fair Play Byggs historia.

Fair Play Bygg arbetar enligt övertygelsen om att en sund och rättvis konkurrens gynnar inte bara branschen, utan hela samhället. Nu väljer också regeringen att agera. I år öppnar de första regionala centren mot arbetslivskriminalitet. Flera myndigheter, däribland polisen, Skatteverket och Arbetsmiljöverket, kommer där att samarbeta för att bekämpa brottsligheten inom bland annat byggbranschen. Modellen är inspirerad av Norges A-Krimsenter, ett koncept som Fair Play Bygg tillsammans med norska representanter introducerade för svenska politiker under Politikerveckan i Almedalen 2019.

En av förklaringarna till de rekordmånga ärendena som Fair Play Bygg bearbetade under 2021 är att arbetslivskriminaliteten pågått oberoende av pandemin och att tipsen därför fortsatt strömma in. Fair Play Byggs arbete blir också alltmer känt i branschen vilket också bidrar till den höga inströmningen av ärenden. I dag arbetar tre personer med att ta emot och sammanställa de tips

som kommer in. Men siffrorna visar också hur oseriösa aktörer har fortsatt att verka även under pandemin. Medan branschen som helhet arbetat tillsammans med myndigheterna för att hålla smittspridningen nere, har den kriminella verksamheten fortsatt. I grunden visar dock det ökade antalet ärenden om en stark önskan att konkurrera under schyssta och rättvisa förhållanden.

Informationen som samlas in bidrar till värdefull kunskap om en skuggvärld som få har inblick i. Den samlade informationen i de ärenden som nu har lämnats över till myndigheterna avslöjar en respektlöshet inte bara för lagar och regler, utan också för också för människors liv, hälsa och värdighet. 19 av ärendena rör människoexploatering, med tragiska öden bakom varje siffra. Många gånger finns det också kopplingar till grovt kriminella nätverk med stora och väl dolda organisationer bakom sig. Inte sällan är organisationerna placerade i utlandet. Även bedrägeri, penningtvätt, arbetsmiljöbrott och kapade identiteter ingår i den brottslighet som branschen utsätts för.

Problemets utbredning och råhet avslöjar en naivitet i det svenska systemet som många nu långsamt börja vakna upp ifrån. Därmed ökar också värdet av en verksamhet dit uppgiftslämnare tryggt kan vända sig med sina misstankar. Något som också påtalas i Bygghandelskommissionens slutrapport, där branschens parter uppmanas att inrätta Fair Play Bygg även på andra platser i landet.

En långtgående och rättssäker myndighetssamverkan är dock det mest effektiva sättet att spåra kriminella aktörers väg genom både branschens och samhällets olika system. Satsningen på regionala center mot arbetslivskriminalitet är en bra start och visar att regeringen har lyssnat på branschens önskemål. Men för att arbetet också ska ge resultat behövs det förändringar av sekretesslagstiftningen för att ett effektivt utbyte av information mellan olika myndigheter ska kunna ske.

Även goda rutiner hos dem som anlitar byggtjänster är avgörande för att stänga ute kriminella aktörer från marknaden. Under 2021 har Fair Play Bygg arbetat tillsammans med flera beställarorganisationer och kommunala bolag för att bredda kunskapen. Bara när alla delar av branschen är medvetna om hur våra gemensamma system utnyttjas går problemet att stoppa.

Arbetslivsbrotten inom byggbranschen

Skattebrott och svart arbetskraft

Skattebrott genom avlöning av svart arbetskraft fortsätter att dominera Fair Play Byggs ärenden. I samtliga fall har misstankarna handlat om anlitande av utländsk arbetskraft. Mycket pekar på att det även under 2021 rörde sig om människor utanför EU/EES, som hamnar längst ner i den svarta arbetsmarknadens hierarki. Spaning utförd av ett säkerhetsföretag anlitat av Fair Play Bygg har visat hur europeisk arbetskraft arbetar under dagtid för att ersättas av utomeuropeisk arbetskraft under natten. I en del fall har arbetskraften från andra EU/EES-området förlorat sina jobb till förmån för billigare arbetskraft från länder utanför EU/EES. Ersättningen ligger på mellan 20 och 100 kronor i timmen.

Människoexploatering och människohandel

Arbetskraft från utlandet förmedlas till Sverige genom särskilda koordinators med kontakter i de respektive länderna. Mot betalning och löfte om uppehållstillstånd och fast anställning. Arbetskraften används på svenska

byggarbetsplatser för att utföra tungt och farligt arbete, såsom asbestsanering och bilning, helt utan rätt skyddsutrustning, utan längre pauser och iklädda privata arbetskläder.

Utnyttjande av identiteter

Utnyttjade identiteter är ett vanligt brottsverktyg i de ärenden Fair Play Bygg granskat. En utnyttjad identitet är en faktisk identitet som är skapad hos myndighet i Sverige. Identiteten nyttjas sedan i kriminella syften. Ett vanligt upplägg är att kriminella nätverk rekryterar utsatta personer från ett annat land och erbjuder dessa ersättning för att ta sig till Sverige och skapa en svensk identitet. Personen kommer ofta till Sverige med färja på morgonen och körs sedan till Skatteverket för att där påbörja arbetet med att skapa en svensk identitet. Identiteten används sedan för att skapa mobilt bank-id. Efter besöket hos Skatteverket fortsätter färden ofta vidare till en eller flera banker för att teckna olika lån. Personen bakom identiteten åker hem redan samma kväll och identiteten lämnas i händerna på kriminella. För detta får personen i fråga omkring 50 euro i betalning. Den utnyttjade identiteten kan sedan användas som arbetskraft och som representant i styrelsen för olika bolag.

Ägarorganisationernas kommentarer till rapporten

Sex år har gått sedan Byggnads Stockholm-Gotland och Stockholms Byggmästareförening tillsammans startade Fair Play Bygg. Då såg vi att våra medlemmar blev lurade och utan jobb, samt att Byggmästareföreningens medlemmar utkonkurrerades av mindre nogräknade aktörer i branschen.

Vår ambition är att tillsammans göra något innan det är för sent. Under tidens gång har projektet haft ett bra samarbete med myndigheterna och vi har fått lovord från både myndighetsföreträdare och politiker för det arbete som gjorts.

Vi har under åren bland annat föreslagit flera förändringar; Att svensk sekretesslagstiftning behöver förändras. Att ett svenskt A-krimcenter bör uppföras likt den modell som tillämpas i Norge. Att en registrering av alla bolag i Sverige ska göras från dag ett.

Hittills har projektet, med små resurser, genererat över 100 miljoner i tilläggsavgifter för skattebrott. Det är ett bra resultat, men på sikt kan vi inte finansiera arbetet med medlemspengar. Detta är ett arbete som myndigheter måste ansvara för.

Regering och riksdag har nu börjat leverera de förändringar som krävs för att göra något åt den arbetslivskriminalitet som råder på arbetsmarknaden, i allmänhet och byggbranschen i synnerhet. Men det är för lite och det går för långsamt. Vi behöver snabbare åtgärder. Vi är oroliga för branschens överlevnad i dess nuvarande form.

Redogörelse av fem överlämnade ärenden 2021

I detta avsnitt redogörs för fem ärenden som Fair Play Bygg lämnat över till myndigheterna under 2021. Ärendena har valts ut, inte för att de är spektakulära eller omfattar ovanligt mycket svarta pengar, utan för att ge en bild av hur ekonomisk brottslighet i byggbranschen kan se ut och vilken organisation som kan gömma sig bakom ett brottsupplägg.

Det ska tilläggas att den bild som Fair Play Bygg har av ett misstänkt brottsupplägg vid överlämning till en myndighet, sällan, eller till och med aldrig, är heltäckande. Många brottsupplägg, framför allt de grövre, tycks ha en stor och väl dold organisation bakom sig, som inte sällan finns i utlandet.

Följande redogörelser speglar vad Fair Play Bygg lyckats få fram vid sin genomgång.

1

- **Ärende överlämnat till:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, polisen, Arbetsmiljöverket
- **Misstänkt brottslighet:** Människoexploatering, brott mot utlänningslagen, skattebrott, penningtvätt, arbetsmiljöbrott, kreditbedrägeri, utnyttjade identiteter

Under 2021 inkom flertalet tips, både från fackliga ombudsmän samt före detta anställda, om ett företag som uppgavs anlita papperslös arbetskraft. Arbetarna som Fair Play Bygg pratat med kom från tredjeland och uppgav att de arbetade långa dagar, ibland tolv timmar om dagen, för en månadslön på 5 000 kronor. Arbetarna uppgav även att de bodde i en lägenhet i västra Stockholm där de fick betala 2 500 kronor för en sovplats i en våningssäng. Som mest uppgavs tioalet personer bo i lägenheten, en tvårumslägenhet, samtidigt.

Under Fair Play Byggs granskning av företaget framkom flertalet brister, bland annat fanns det skulder till skattekonto samt revisorsanmärkningar om felaktigt redovisad skatt och sociala avgifter för flera räkenskapsår. Företaget förekom även i flertalet offentliga domar, bland annat i tvistemål med andra företag inom byggbranschen, men även med flertalet ärenden hos Arbetsmiljöverket med grava brister i arbetsmiljön med höga vitesbelopp och avstängda arbetsplatser till följd. Företagets styrelse kunde kopplas till andra historiska företag där liknande upplägg kunnat styrkas.

- **Ärende överlämnat:** Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, polisen
- **Misstänkt brottslighet:** Människoexploatering, illegal arbetskraft, skattebrott, penningtvätt, grovt organiserad brottslighet

Under ett par års tid har ett personnamn figurerat i flertalet av Fair Play Byggs inkomna tips. Personen pekades av flera källor ut att vara en koordinator för rysktalande, svart arbetskraft. Fair Play Bygg har under åren varit i kontakt med flera uppgiftslämnare, både arbetare samt fackliga ombudsmän, vilka uppger att mannen primärt agerar via hemsidor för rysktalande personer.

Personen erbjöd arbete inom byggbranschen med uppehållstillstånd samt fast anställning. För tjänsten får arbetaren betala mellan 2 000–2 500 euro. Enligt flertalet källor uppger sig mannen vara en ”kurator”, andra uppger att mannen säger sig vara en ”reseledare” för arbetare. Ingen av de uppgiftslämnare Fair Play Bygg pratat med hade träffat mannen eller visste något mer om honom än hans namn, alla kontakter sköttes via olika hemsidor och mobila lösningar.

Under genomgången kunde Fair Play Bygg identifiera personen som en man i 40-årsåldern invandrad till Sverige. Offentliga domar i mannens hemland styrkte misstanke om ekonomisk brottslighet då han använt företag som medel för att berika sig själv genom att ådra bolaget stora skulder, inte betala skatt samt sälja tillgångar och ta ut kontanter från företagets konto utan att redovisa ändamålet med uttagen.

Mannen misstänks vara en nyckelperson i ett större nätverk av svenska och utländska företag och personer kopplade till organiserad brottslighet. Minst elva svenska företag misstänks ha använt mannen som koordinator för illegal arbetskraft, både inom byggbranschen men även för andra uppdrag så som snöskottning under vinterhalvåret.

3

- **Ärende överlämnat till:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, polisen
- **Misstänkt brottslighet:** Människoexploatering, penningtvätt, skattebrott, brott mot utlänningslagen

Via en facklig ombudsman fick Fair Play Bygg under januari informationen om att två papperslösa personer arbetat sex veckor för ett företag föregående sommar men ej fått betalt. De drabbade arbetarna vittnade även om långa arbetspass samt avsaknad av anställningskontrakt och andra förmåner. Under granskningen kunde Fair Play Bygg styrka misstanken om att den faktiske företrädaren för företaget var en man i nära relation till en av styrelsemedlemmarna. Mannen var dömd till näringsförbud och tidigare verksam i ett företag som är försatt i konkurs med närmare 2,7 miljoner kronor i skuld till skattekonto.

4

- **Ärende överlämnat till:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, polisen
- **Misstänkt brottslighet:** Människoexploatering, skattebrott, penningtvätt

Under början av året kom Fair Play Bygg i kontakt med tre papperslösa arbetare. Personerna berättade att de rekryterats i hemlandet med löfte om fast anställning, bostad och uppehållstillstånd i Sverige. Två av arbetarna hade bott i Sverige i tre år och den tredje i två år när Fair Play Bygg kom i kontakt med dem. Arbetarna hade arbetat för samma företag under åren i Sverige, samtliga avlönades svart, arbetade långa timmar med bland annat asbestsanering och bilning, helt utan rätt skyddsutrustning. Vissa dagar arbetade dom tolv timmar med samma uppgift, utan längre pauser och iklädda privata kläder.

Under Fair Play Byggs granskning av företaget hittades kopplingar till ytterligare sju företag vilka samtliga misstänks kontrolleras av samma faktiske företrädare. Flertalet så kallade möjliggörare kunde knytas till företagskonstellationen, både revisorer, advokater, jurister och konkursförvaltare.

- **Ärende överlämnat till:** Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten
- **Misstänkt brottslighet:** Människoexploatering, skattebrott, penningtvätt, bokföringsbrott

Under oktober månad inkom tips från en facklig ombudsman gällande utländska håltagare vilka fått avslag från Migrationsverket om uppehållstillstånd och som de senaste sex månaderna arbetat svart för ett och samma företag. Under halvåret ändrades arbetsvillkoren drastiskt och arbetarna tvingades arbeta längre dagar för mindre betalt.

Flera av arbetarna uppgav även att de tvingats betala tillbaka en större del av sin lön till företrädare för företaget. En av företrädarna för företaget misstänks ha starka kopplingar till grovt organiserad brottslighet.

Fakta om Fair Play Byggs verksamhet 2021

249 överlämnade ärenden fördelade på myndighet *

Skatteverket **	228
Arbetsmiljöverket	72
Ekobrottsmyndigheten	177
Polisen	24

*Vissa ärenden har lämnats till flera myndigheter

**Vissa ärenden till Skatteverket har även överlämnats till både Skattebrottsenheten och Enheten för kontroll av elektronisk närvaroliggare.

Analys av de 249 överlämnade ärendena

Berörda personer med organisatorisk roll	251
Antal berörda organisationsnummer	382
Misstänkt svart arbetskraft (min-max)	965-2 760

Överlämnade ärenden fördelade på misstänkta brott *

Skattebrott	173
Arbetsmiljöbrott	33
Penningtvätt	167
Brott mot utlänningslagen	25
Kreditbedrägeri	12
Koppling till kriminellt gäng/nätverk	11
Människoexploatering/människohandel	19
Mutbrott	3
Hotbrott	5
Bokföringsbrott	14
Narkotikabrott	2
Vapenbrott	1
Utnyttjade identiteter	9

*Uppgifterna ovan gäller tydliga och/eller uttalade brottsmisstankar. Exempelvis upplevs brott mot utlänningslagen vara betydligt vanligare än vad som framkommer ovan, liksom penningtvätt, bokföringsbrott, människoexploatering och utnyttjad identitet.

Resultat av överlämnade ärenden 2016 till 2021

Sett till Fair Play Byggs sex första verksamhetsår, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 och 2021, har sammanlagt 155 företag fått förhöjd skatt med totalt 103,72 miljoner kronor.

Överlämnade ärenden till Skatteverket

2021

Antal överlämnade ärenden: 228*

Antal företag med höjd skatt: 10

Summa höjd skatt: 4,94 miljoner kronor (Vid kontroll under januari 2022, denna summa följs upp i januari 2023)

2020

Antal överlämnade ärenden: 197*

Antal företag med höjd skatt: 38 (+33 efter uppföljning 2022)

Summa höjd skatt: 23,17 miljoner kronor (+18,4 miljoner kronor efter uppföljning 2022)

2019

Antal överlämnade ärenden: 174*

Antal företag med höjd skatt: 47 (+40 efter uppföljning 2021)

Summa höjd skatt: 27,62 miljoner kronor (+24,9 miljoner kronor efter uppföljning 2021)

2018

Antal överlämnade ärenden: 54*

Antal företag med höjd skatt: 18 (+6 efter uppföljning 2021)

Summa höjd skatt: 13,69 miljoner kronor (+4,2 miljoner kronor efter uppföljning 2021)

ÅR: 2017

Antal överlämnade ärenden: 49*

Antal företag med höjd skatt: 26 (+3 efter uppföljning 2020)

Summa höjd skatt: 15,4 miljoner kronor (+1,1 miljoner kronor efter uppföljning 2020)

2016

Antal överlämnade ärenden: 37*

Antal företag med höjd skatt: 16 (+7 efter uppföljning 2019 + 2020)

Summa höjd skatt: 18,9 miljoner kronor (+9,2 miljoner kronor efter uppföljning 2019 + 2020)

*Ett ärende kan innehålla flera organisationsnummer

Fair Play Bygg noterar att det ibland dröjer längre än ett år innan Skatteverket fattar beslut om höjd skatt i ett överlämnat ärende.

